

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра світової літератури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

Наталія ВІННІКОВА

2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НАУКОВИЙ СЕМІНАР
«УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ»

для аспірантів

спеціальності 035 Філологія
освітнього рівня третього (освітньо-наукового)
освітньо-наукової програми «Філологія»

Київ – 2023

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
НАУКОВИЙ СЕМІНАР «УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ»		
Вид дисципліни	Вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	3/90	
Рік навчання	3	3
Семестр	5	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Аудиторні	24	12
Модульний контроль	6	-
Самостійна робота	60	78

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета наукового семінару «Українська література в контексті світової» – поглибити знання про теоретичні основи та художню практику інтеграції українського письменства у світовий літературний контекст, спільність і своєрідність міжлітературного діалогу, розвинути в аспірантів уміння та навички компаративного аналізу художніх текстів.

У процесі вивчення дисципліни важливо зосередити увагу на засвоєнні знань із таких питань: жанрові тенденції в пострадянському літературознавстві, когнітивна жанрологія, інтерсеміотичне перекодування.

Завдання: формування компетентностей, відповідно до освітньо-наукової програми:

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до генерування та обґрунтування нових ідей.
	ЗК-2	Здатність до пошуку, обробки, систематизації, аналізу та критичної оцінки інформації з різних джерел; критичного мислення; аналізу міждисциплінарних явищ та процесів; реалізації власного аксіологічного та наукового потенціалу
	ЗК-8	Здатність до громадянської та соціальної активності й відповідальності.
	ЗК-9	Усвідомлення суспільної ваги моральних, культурних, наукових цінностей і шляхів їх збереження та примноження.
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК-1	Засвоєння й осмислення основних наукових концепцій, історії розвитку та сучасного стану філологічних знань, актуальних теоретичних і практичних проблем. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних

		принципів і знань та на основі відповідних загальнонаукових методів
	ФК-2	Здатність планувати, обґрунтовувати та оцінювати філологічне дослідження та передбачати його результати.
	ФК-3	Здатність збирати дані для філологічного дослідження, науково систематизувати, аналізувати та інтерпретувати філологічні явища.
	ФК-4	Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології з використанням теоретичних та експериментальних методів.
	ФК-6	Здатність аналізувати твори різних родів, жанрів, стилів, національних літератур у теоретико-літературних, культурологічних та компаративних аспектах; демонструвати розуміння проблем літературної стилістики, сучасних тенденцій літературознавчої генерики і генології.
	ФК-7	Здатність аналізувати явища української літератури в діячності та світовому контексті, визначати їхню специфіку, виявляти тенденції їх розвитку

3.3. Результати навчання за дисципліною

У результаті опрацювання змісту навчальної дисципліни аспіранти повинні:

Знання та розуміння	ПРН-3-1	Демонструвати: знання в галузі гуманітаристики, зокрема філології: глибоке розуміння ролі науки, освіти і культури в розвитку цивілізації; знання філософії та методології науки; застосування філософських ідей і концепцій у власних дослідженнях; знання структури, форм і методів наукового пізнання, їхньої еволюції, методології наукових досліджень.
	ПРН-3-2	Виявляти глибокі теоретичні знання в обсязі, необхідному для розв'язання професійних і науково-дослідних завдань, зокрема: основних класичних і новітніх філологічних концепцій; фундаментальних праць з обраного напрямку досліджень; змісту теоретичних і прикладних філологічних дисциплін; теоретичних і практичних проблем у галузі дослідження.
Застосування знань та розуміння	ПРН-У-1	Аналізувати явища суспільного життя на основі системного наукового світогляду; пов'язувати конкретні завдання професійної та науково-інноваційної діяльності із загальнофілософськими

		проблемами; визначати міждисциплінарний характер наукових філологічних проблем.
	ПРН-У-2	Проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення наукових концепцій, підходів і поглядів у галузі дослідження; формулювати, обґрунтовувати та захищати власну наукову позицію та концепцію.
	ПРН-У-3	Обирати адекватну наукову методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання проблем і завдань філологічного дослідження.
	ПРН-У-4	Складати, обґрунтовувати та оцінювати план і дизайн філологічного дослідження, передбачати його результати.
Формування суджень	ПРН-С-1	Професійно, аргументовано, етично виважено і соціально відповідально пояснювати сутність конкретних філологічних явищ та пов'язаних з ними наукових проблем і власну думку щодо них.
	ПРН-С-2	Критично оцінювати наукові філологічні напрями, школи, підходи і методи на основі їх аналізу, порівняння і класифікації

4. СТРУКТУРА ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінарії	Практичні	
Змістовий модуль 1.					
Античний і біблійний інтертекст української літератури					
Тема 1. Українська античність як поняття і наукова проблема	4	2			2
Тема 2. Давня українська література і античність	4		2		2
Тема 3. Рецепція античності в новій українській літературі	6	2			4
Тема 4. Інтерпретаційні моделі української античності XX ст.	8		2		6
Тема 5. Біблійні мотиви в давній літературі	6	2			4
Тема 6. Нова література і Біблія	6				6
Тема 7. Біблійний інтертекст новітньої української літератури	8		2		6
Разом:	42	6	6		30
Змістовий модуль 2.					
«Західний» і «східний» текст української літератури					
Тема 1. Традиція і перспективи наукового вивчення «західного» і «східного» контексту української літератури	4	2			2
Тема 2. Давня українська література і середньовічна літературна традиція	5		1		4
Тема 3. Специфіка рецепції традицій західноєвропейської літератури Нового часу в українській літературі	6	2			4
Тема 4. Західноєвропейський інтертекст в українській літературі XIX ст.	5		1		4
Тема 5. Новітня українська література і західноєвропейський художній досвід: діалектика взаємин	8	2			6
Тема 6. Рецепція східних мотивів і образів в українській літературі доби романтизму.	8		2		6
Тема 7. Орієнтальні мотиви в українській літературі XX ст.	6	2			4
Разом	42	8	4		30
Модульний контроль	6				
Усього	90	14	10		60

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
Змістовий модуль 1.					
Античний і біблійний інтертекст української літератури					
Тема 1. Українська античність як поняття і наукова проблема	2				2
Тема 2. Давня українська література і античність	5	1			4
Тема 3. Рецепція античності в новій українській літературі	6				6
Тема 4. Інтерпретаційні моделі української античності ХХ ст.	8		2		6
Тема 5. Біблійні мотиви в давній літературі	5	1			4
Тема 6. Нова література і Біблія	6				6
Тема 7. Біблійний інтертекст новітньої української літератури	8		2		6
Разом:	40	2	4		34
Змістовий модуль 2.					
«Західний» і «східний» текст української літератури					
Тема 1. Традиція і перспективи наукового вивчення «західного» і «східного» контексту української літератури	4				4
Тема 2. Давня українська література і середньовічна літературна традиція	8				8
Тема 3. Специфіка рецепції традицій західноєвропейської літератури Нового часу в українській літературі	6	2			4
Тема 4. Західноєвропейський інтертекст в українській літературі ХІХ ст.	8		1		7
Тема 5. Новітня українська література і західноєвропейський художній досвід: діалектика взаємин	8				8
Тема 6. Рецепція східних мотивів і образів в українській літературі доби романтизму.	8	2			6
Тема 7. Орієнтальні мотиви в українській літературі ХХ ст.	8		1		7
Разом	60	4	2		44
Усього	90	6	6		78

5. ПРОГРАМА МОДУЛЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. АНТИЧНИЙ І БІБЛІЙНИЙ ІНТЕРТЕКСТ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Тема 1. Українська античність як поняття і наукова проблема

Українська античність: термінологічно-поняттєвий апарат. Поняття «античний текст», «рецепційна тактика і стратегія», інтерпретаційна модель тощо. Фактори формування української античності. Питання періодизації. Мотиваційні засади вивчення української античності. Інтерес науковців XIX ст. до питання рецепції античної спадщини в українській літературі. Критична рефлексія української античності в літературознавчому дискурсі XX ст. Особливості кожного з етапів.

Тема 2. Давня українська література та античність

Античність як фактор формування давньої української літератури. Давньогрецькі та римські джерела в оригінальній і перекладній літературі доби Київської Русі. Античні міфи і персоналії античної історії в «Повісті минулих літ». Античний інтертекст барокової літератури. Образ Трої, Афін і Рима в бароковій концепції міста. Творчість Г.Сковороди. Рецепція творчості Горация. Традиція античної байки в доробку письменника. Антична філософія як складник концепції Г.Сковороди. Антична образність у трактатах.

Тема 3. Рецепція античності в новій українській літературі

Антична спадщина і становлення нової української літератури. «Енеїда» Вергілія в генезі «Енеїди» І. Котляревського. Бурлескне тлумачення античних сюжетів Г. Квітку-Основ'яненком. Переспіви од Горация П. Гулаком-Артемівським. Античність у творчості Т. Шевченка. Концепти Долі, Слави, Музи в ліриці поета крізь призму античної традиції. Риси давньогрецької трагедії в Шевченковій інтерпретації. Античний елемент у повістях. Осмислення античності в «Журналі». Образотворча інтерпретація Шевченком античних сюжетів. П. Куліш і гомерівська традиція. Героїчний епос у змісті і структурі поем романтизму. Традиція античного сатиричного роману в українській прозі класичного реалізму.

Тема 4. Інтерпретаційні моделі української античності XX ст.

Інтерпретація і трансформація античності в літературі порубіжжя як етап формування української античності. Поети «Молодої Музи» і античність. І.Франко – дослідник і перекладач античності. Античні образи і мотиви в творчості І.Франка. Українська античність у ліриці і драматургії Лесі Українки. Інтерпретація античності О.Кобилянською. «Ямби» В.Самійленка. Античність у драматургії Л.Старицької-Черняхівської. Дифузна модель української античності (В.Кобилянський, М. Філянський). Трансформаційні моделі української античності доби розстріляного Відродження. Символістська модель: П.Тичина і Д.Загул. Неокласична модель: критична, художня і перекладацька рецепція. Особливості інтерпретація української античності поетами-неоромантиками (М.Бажан, О.Влизько, Є.Плужник). Проза шістдесятників і античні мотиви (В.Земляк).

Історичні постаті античності в рецепції В.Чемериса, Ю.Мушкетика. Античний інтертекст лірики Ліни Костенко. Поезія Київської школи і художнє осмислення античності. Література постмодернізму і античні традиції. Мотиви Ероса, Танатоса, Нарциса в прозі і поезії постмодерністів.

Тема 5. Біблійні мотиви в давній літературі

Християнська тематика і образність давньої і нової української літератури. Біблія в перекладній і оригінальній літературі Київської Русі. Язичницька і християнська міфологія в Початковому літописі. Ідея наслідування Христа в жанрах агіографії. Актуалізація біблійної образності в полемічній літературі.

Барокова поезія і біблійна образність. Роль Біблії в концепції Г.Сковороди. Біблія як світ символів в інтерпретації філософа. Біблійний інтертекст байок Г.Сковороди.

Тема 6. Нова література і Біблія

Християнські мотиви в літературі сентименталізму. Мотив фатуму крізь призму християнської ідеології в повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся».

Біблія в рецепції Т.Шевченка. Тематичні й образні перегуки. «Давидові псалми» Т.Шевченка. Образотворче осмислення Біблії. Християнська символіка в поезії романтиків.

Рецепція Біблії в літературі порубіжжя. І.Франко і його інтерпретація історії Мойсея. Біблійна образність прози О.Кобилянської. Особливість християнської образності в Лесі Українки. Біблійна символіка поезії «Молодої музи». Своєрідність інтерпретації християнської тематики образності в творчості М.Філянського.

Тема 7. Біблійний інтертекст новітньої української літератури

Переосмислення християнської термінології у новому соціальному контексті. Біблійні мотиви в поезії П.Тичини («Скорботна матір», «Пам'яті тридцяти» та ін.). Специфіка інтерпретації християнської тематики у творчості П.Филиповича і М.Зерова. Світ біблійних образів Зерова як антитеза античному.

Настрій і дух епохи у асоціативно-символічному підтексті поем В. Сосюри «Каїн», «Христос», «Мойсей», «Ваал». Специфіка потрактування образу Понтія Пілата в українській еміграційній літературі (Н.Королеви «Quod est veritas?»).

Література діаспори і християнські мотиви. Осмислення біблійного тексту в поезії «Празької школи». Українська література другої половини ХХ ст. і рецепція Біблії. Поезія Нью-Йоркської групи. Біблійні алюзії і ремінісценції в прозі постмодерністів.

Основні поняття:

Античний інтертекст, українська античність, концепція античності, традиція давньогрецької літератури, римська спадщина, рецепція, трансформація, інтерпретація, міфема, міфологема алюзія, ремінісценція, Старий Заповіт, Новий Заповіт, П'ятикнижжя Мойсееве, біблійні

концепти, псалми, агіографія, патерик, християнська тематика й образність, Богоматір, алюзія, образ-символ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. «ЗАХІДНИЙ» І «СХІДНИЙ» ТЕКСТ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Тема 1. Традиція і перспективи наукового вивчення «західного» і «східного» контексту української літератури

Д.Наливайко про Чуже як інонаціональне та інокультурне. Заміна бінарної моделі «Захід – Схід» на діалогічну модель. Місток «Захід – Схід» як поетологічна система засобів та прийомів творення образів, які характеризують рівень «спостерігацької» майстерності письменника.

Оновлення літературного дискурсу на рівні проблематики і тематики, мотивів і сюжетів за рахунок залучення інонаціонального (світового) мистецького досвіду, європеїзації письменства, зацікавлення екзотичним Сходом.

Український орієнталізм як націоналізація, переосмислення, адаптування східних мотивів, сюжетів, образів тощо з метою їх інтеграції в рідну культуру. Три типи орієнталізму (за Е. Саїдом): академічний, образний, управлінський.

Т. Мейзерська про імперсональний орієнталізм українських письменників як різновид наративних голосів. С. Павличко про творчість А. Кримського крізь призму понять «націоналізму», «сексуальності», «орієнталізму». Орієнталізм у літературі як комплекс східних ідей, що характеризуються своєрідною образністю, химерністю, дивацтвом, багатством релігійних практик, неоднозначністю, екзотичністю, «оголеною» людською природою.

Тема 2. Давня українська література і система середньовічних літературних жанрів: особливості взаємодії

Українська середньовічна культура як складова частина східнохристиянського культурного світу спиралась на візантійську духовну спадщину. Поняття «європейське бароко» та «українське бароко», його дослідники. Д. Чижевський, В. Шевчук. Л. Ушкалов про українське Бароко в контексті європейського.

Вплив європейського бароко на українську літературу. Жанрова система, ідейно-тематична й образна парадигма. Петрарка і Боккаччо в давній українській літературі. Діяльність братських шкіл в освоєнні західноєвропейського художнього досвіду.

Тема 3. Специфіка рецепції традицій західноєвропейської літератури Нового часу в українській літературі

Гурток харківських романтиків як осередок українського романтизму. Його роль у розвитку української мови, використанні набутоків фольклору, зверненні до національної історії, змалюванні ліричного героя, який вступає у конфлікт із навколишньою дійсністю, появою нових мотивів та жанрів.

Творчість Л. Боровиковського, А. Метлинського, М. Костомарова, М. Петренка та традиції західноєвропейського романтизму.

Проблема «Шевченко і Байрон» в науковому висвітленні (О. Колесса, П. Филипович, Д. Наливайко, В. Матвіїшин, Д. Кузик, Н. Бех, Л. Герасимчук, О. Дзера, С. Павличко).

Шевченко як реципієнт байронізму, взаємодія індивідуально-поетичного з національною фольклорно-літературною традицією. Комплекс типово байронічних мотивів у творчості Шевченка: відірваність від рідного ґрунту та критичне ставлення до національного життя як до ідилії, пошук героїки й титанічне богоборство, роздуми над роллю поета в умовах зростання індивідуалізму в суспільстві.

Тема 4. Новітня українська література і західноєвропейський художній досвід: діалектика взаємин

Вплив перекладів трагедії Гете на активізацію фаустіанських мотивів в українській літературі першої половини ХХ ст. «Лірика Фауста» О. Влизька й естетичні маніфести «Нової генерації». Тема культурної спадщини і образ поета-трикстера. Поезія М. Рильського «Війнула фіранка» як акцентуація гуманістичного змісту фаустіанської теми. Дихотомія Фауст-Прометей у творчості П. Тичини. Осмислення національної трагедії у новелі Г. Косинки «Фауст». Особливості інтерпретації і творчого переосмислення гетівського твору у «Фаустині» І. Кочерги.

Питання жанру роману і традиції роману кар'єри у світовій літературі (Бальзак, Стендаль, Мопассан). Проблема «місто і село» як традиційна для української літератури тема й образ завойовника у романі В. Підмогильного «Місто».

Тема 5-6. Рецепція східних мотивів і образів в українській літературі доби романтизму

Україна як країна на вододілі двох цивілізацій – християнської (Західної) і мусульманської (Східної). Зв'язки з Ісламом, які своїми коренями сягають часів Київської Русі. Драматичні історичні події, пов'язані з турецько-татарськими походами на українські землі (XV–XVI ст.) як матеріал для літературних творів. Східні наративи у фольклорних джерелах, зокрема народних думках.

Становлення української орієнталістики в Харківському університеті XVIII – XIX ст. М. Максимович, М. Костомаров, О. Веселовський про потребу пізнання Іншого. Зв'язок поняття «орієнталізм» із поняттям ідентичність.

Творчість Г. Сковороди і східна тематика. Паралелі з поглядами мусульманського філософа Аль Газалі, трактат якого «Повчання філософів» був відомий в Україні під назвою «Логіка Авіасафа» («Київська логіка») і справив вплив на українську філософську думку.

Екзотика як вагомий складник в естетичній концепції романтиків. Звернення ранніх романтиків (Л. Боровиковський, Є. Гребінка, О. Шпигацький, А. Могила) до екзотичних східних реалій. М. Костомаров у роздумах про «своє» і «чуже» («Максим Перебийніс», «Грецька пісня»,

«Давнина», «До Марії Потоцької» та ін.). Казахська образність у поезіях Т. Шевченка «У Бога за дверима лежала сокира..», «Думи мої, думи мої..».

Орієнталізм творчості П. Куліша, І. Франка. Східні мотиви у збірках Франка «Мій Ізмарагд» і «Давне і нове». Східні казки Івана Франка («Абу-Касимові капці» і «Коваль Бассім»). Наукова розвідка «До питання про перекази про пророка Магомета у слов'ян», переклади з арабської і тюркської поезії «Кримський хан Газі-Гірей (1588 — 1607) і дещо з його віршів» і староарабські вірші. Орієнтальні міфологічні традиції у творчості Лесі Українки.

Тема 7. Орієнтальні мотиви в українській літературі ХХ ст.

Орієнтальні твори (переклади) І. Франка та індіологічний дискурс кінця ХІХ ст. Східна тематика і образність в літературі порубіжжя (М. Грушевський «Бехаль-Джугур», «Бейрутські оповідання»; кримськотатарський світ у прозі Х. Алчевської. Оповідання С. Черкасенка «Ахметка».

Проникнення у літературний Схід як співіснування / поєднання різних форм пізнання: чуттєвої, раціональної, містичної тощо. Характер сприйняття / освоєння східного матеріалу в українській літературі.

Орієнтальний дискурс у романі А. Кримського «Андрій Лаговський». «Діалог» культур у романі як захисний механізм особистості, що звільняє хвору людину від сильних емоцій та пристрастей.

Література першої половини ХХ ст. і східні мотиви: М. Зеров «Гільгамеш». Стаття Є. Маланюка «До проблеми класифікації культур («Схід» і «Захід»»).

Основні поняття:

Європеїзм, окциденталізм, орієнталізм, націоналізація, адаптація, переосмислення східних сюжетів, мотивів і образів, класична традиція, екзотизм, інонаціональний мотив

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів

Денна форма

№ з/п	Вид діяльності аспіранта	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1-2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	14	14
2	Відвідування практичних занять	1	14	14
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20
4	Робота на практичних заняттях	10	14	140
6	Написання реферату	10	1	10
	Макс. кількість балів за видами поточного контролю	-	-	198
	Розрахунок коефіцієнта	198:60=3,3		

Заочна форма

№ з/п	Вид діяльності аспіранта	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1-2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	4	4
2	Відвідування практичних занять	1	4	4
3	Виконання завдань для самостійної роботи	10	8	80
4	Робота на практичних заняттях	10	4	40
6	Написання реферату	10	4	40
	Макс. кількість балів за видами поточного контролю	-	-	168
	Розрахунок коефіцієнта	168: 60=2,8		

6.2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА КРИТЕРІЇ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І АНТИЧНИЙ І БІБЛІЙНИЙ ІНТЕРТЕКСТ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Тема 1

Українська античність як поняття і наукова проблема

Компаративістські студії, присвячені взаєминам з античною європейською спадщиною давньої та нової української літератури (Д. Чижевський, О. Білецький, П. Филипович, А. Ніковський, М. Зеров, Б. Баглай-Соляник, Н. Корж, О. Савчук, Л. Скорини, М. Трофимука, Ю. Микитенка, Л. Ушкалова, О. Циганок, Т. Шевчук та ін.), а також дослідження сприйняття й засвоєння античності літературою порубіжжя (К. Буслаєва, П. Мірошніченко, В. Папушина, О. Турган). Висвітлення рецепції античності в літературі ХХ століття у працях Г. Райбедюк, О. Вишневської, В. Зварича, Т. Іванюхи, В. Башманівського, В. Сарапин, статтях М. Борецького, А. Вонторського, А. Демченко та ін.).

Завдання: реферувати на вибір одну з праць, присвячених вивченню античного інтертексту української літератури (див. список літератури)

Тема 2

Давня українська література і античність

Твори Піфагора, Сократа, Платона, Філона, Демокріта, Арістотеля, Епікура та інших мислителів античного світу. Збірник «Пчела» як головне джерело для ознайомлення з науковими ідеями. Звернення до античності в "Повісті врем'яних літ" (власні назви, пов'язані з історією та культурою давньої Греції та Риму – Андріанополь, міфологічні постаті Ореста, Агамемнона, Андріана). Дух міфологізму у згадці про Аполлонія Тіанського (легенда про смерть князя Олега). Античні міфи, сюжети та образи (наприклад, мотив отруєння героя: Одисей – Олег).

Завдання: реферувати на вибір одну з праць, присвячених вивченню античного інтертексту давньої української літератури (див. список літератури)

Тема 3

Рецепція античності в новій українській літературі

«Енеїду» І. Котляревського як вершинний твір українського бароко з погляду трансформації автором світового досвіду (В. Шевчук, М. Ткачук, Т. Гундорова, І. Лімборський («Творчість Івана Котляревського. Авторська індивідуальність, європейські паралелі, порівняльна поетика»). Античність у творчості Т. Шевченка. Концепти Долі, Слави, Музи в ліриці поета крізь призму античної традиції. Риси давньогрецької трагедії в Шевченковій інтерпретації. Античний елемент у повістях. Осмислення античності в «Журналі». Образотворча інтерпретація Шевченком античних сюжетів.

Завдання: зіставити сюжети двох «Енеїд» і принципи конструювання епічного простору і часу; підготувати презентацію на висвітлення окремого аспекту проблеми «Т. Шевченко і античність».

Тема 4

Інтерпретаційні моделі української античності ХХ ст.

Інтерпретація і трансформація античності в літературі порубіжжя як етап формування української античності. Поети «Молодої Музи» і античність. І.Франко – дослідник античності. Переклади з давньогрецької і римської літератур. Античні образи і мотиви в творчості І.Франка. Українська античність у ліриці і драматургії Лесі Українки. Інтерпретація античності О.Кобилянською. «Ямби» В.Самійленка. Античність у драматургії Л.Старицької-Черняхівської.

Античність у духовній екосистемі української романістики другої половини ХХ століття. Образ Публія Овідія Назона в романах «Берег любові» О.Гончара та «Скандал в імператорському сімействі» В.Чемериса. Антика в українському химерному романі. Античні ремінісценції в романах Олеся Гончара («Берег любові», «Циклон», «Собор»). Функції антики в архітектоніці романів П.Загребельного «Левине серце» та «Вигнання з раю». Поетика романів В.Земляка і античність.

Міфологема долі у ліриці Василя Стуса. Міфосвіт «Казки про калинову сопілку» Оксани Забужко. Античний інтертекст лірики Ліни Костенко. Поезія Київської школи і художнє осмислення античності. Література постмодернізму і античні традиції. Мотиви Ероса, Танатоса, Нарциса в поезії постмодерністів.

Завдання: реферувати на вибір одну з праць, присвячених вивченню античного інтертексту української літератури доби порубіжжя (див. список літератури)

Тема 5

Біблійні мотиви в давній літературі

Поширення натурфілософських творів християнських авторів (Іоанна Дамаскін, Георгій Писид, Козьма Індікоплов та ін.). Збірники «Притчі Соломонові» та «Премудрості Соломона». Цитування біблійних псалмів, пісень і приповісток Соломонових.

Біблія як джерелом формування світоглядно-ідеологічних засад літопису та важливе джерело образно-художнього мислення «Повісті минулих літ» (всесвітній потоп і чудесне порятування Ноя, про Вавилонське стовпотворіння, про перше братовбивство (Каїн та Авель) тощо). Запозичення із міфологічної структури Біблії (створення світу Богом, про перших людей Адама та Єву, про Мойсея, про прихід на землю пророків, про народження Ісуса Христа, про його життя, смерть та воскресіння). Біблія у літературі Київської Русі. Християнська образність у «Києво-Печерському Патерику».

Трактати та діалоги Григорія Сковороди розглянуто в аспекті всезагальної алегорези. Роль біблійного інтертексту в байках Г.Сковороди. Художня рецепція біблійної тематики і образності в «Саду божественних пісень».

Тема 6

Нова література і Біблія

Християнські мотиви у творчості Г.Квітки-Основ'яненка. Доповнення морального дидактизму християнським богослів'ям у творах сентименталістів Г.Квітки-Основ'яненка («Маруся», «Божі діти», «Добре роби, добре й буде»), І.Котляревського «Наталка Полтавка». Зв'язок чуттєвості з християнською набожністю. Творчість Т.Шевченка і Біблія.

Тема 7

Біблійний інтертекст повітньої української літератури

Рецепція Біблії в літературі порубіжжя. І.Франко і його інтерпретація історії Мойсея. Біблійна образність прози О.Кобилянської. Історія ранніх християн у «Руфіні і Присциллі» Лесі Українки. «Вавилонський полон» Лесі Українки. Амбівалентність традиційних біблійних образів в «Одержимій» і «На полі крові». Н.Королева і її тлумачення історії Ісуса Христа. Біблійна символіка поезії «Молодої музи». Своєрідність інтерпретації християнської тематики образності в творчості М.Філянського.

Література діаспори і християнські мотиви. Осмислення біблійного тексту в поезії «Празької школи». Роман Л.Мосендза «Останній пророк», повість І.Костецького «День святого», оповідання В.Домонтовича «Апостоли»: особливості інтерпретації образів Нового Завіту прозаїками Мистецького українського руху.

Біблія в художньому мисленні Івана Багряного (на матеріалі роману «Сад Гетсиманський»). Українська література другої половини ХХ ст. і рецепція Біблії. Поезія Нью-Йоркської групи. Проблематика і поетика «Покаяних псалмів» Дмитра Павличка. Біблійні алюзії і ремінісценції в прозі постмодерністів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

«ЗАХІДНИЙ» І «СХІДНИЙ» ТЕКСТ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Тема 1

Традиція і перспективи наукового вивчення

«західного» і «східного» контексту української літератури

Варіанти, які конструюють Східне (давньоєгипетське, мусульманське, індійське, кавказьке, кримськотатарське, кочівне (степове) та ін.). Зв'язок українського романтичного орієнталізму з такими імаго (образами), як Степове, Кримське, Турецьке (Османське), менше – Єгипетське, Аравійське, Палестинське, Кавказьке, а також релігійне імаго Мусульманського.

Завдання: проаналізувати своєрідність інтерпретації української мазепіани в європейському контексті. Проаналізувати власний приклад типу опрацювання письменником легендарно-міфологічного матеріалу „деміфологізація”. Проаналізувати власний приклад контактено-генетичних зв'язків у літературі. Довести, що тип зв'язку / іншого різновиду співвідношення обраних Вами об'єктів літературного процесу кваліфікується саме як контактено-генетичний.

Тема 2

Давня українська література і система середньовічних літературних жанрів: особливості взаємодії

Завдання: визначити й обґрунтувати характер зв'язку чи іншого типу співвідношень „Слова о полку Ігоревім” і „Пісні про Роланда”.

Тема 3-4.

Специфіка рецепції традицій західноєвропейської літератури Нового часу в українській літературі

Завдання (на вибір): визначити й обґрунтувати характер зв'язків чи іншого типу співвідношень байок Ж. де Лафонтена, І.Крилова і Л.Глібова „Вовк і Ягня”; проаналізувати ключові різномірні подібності й відмінності в романах Пантелеймона Куліша „Чорна рада” і Вальтера Скотта „Айвенго”; проаналізувати своєрідність інтерпретації біблійних образів у творах Т.Шевченка (на вибір).

Тема 5

Новітня українська література і західноєвропейський художній досвід: діалектика взаємин

Завдання: визначити й обґрунтувати характер зв'язку чи іншого типу співвідношень творів „Fata morgana” М.Коцюбинського і „Земля” Е.Золя. проаналізувати міфопоетичну систему новели В.Стефаніка „Камінний хрест”. Проаналізувати своєрідність інтерпретації біблійних образів у новелі В.Стефаніка „Сини”. поясніть характер зв'язку чи іншого типу співвідношень цього твору й біблійного контексту; проаналізувати міфопоетичну систему роману І.Багряного „Сад Гетсиманський”; визначити й обґрунтувати характер зв'язку чи іншого типу співвідношень творів „Лісова пісня” Лесі Українки і „Затонулий дзвін” Г.Гауптман. визначити й обґрунтувати характер зв'язку чи іншого типу співвідношень творів „Камінний господар” Лесі Українки і „Дон-Жуан” Дж.Г.Байрона; обґрунтувати належність трилогії Дж.Р.Р.Толкієна „Володар пернів” до авторської міфотворчості; проаналізувати ключові різномірні подібності й відмінності в романах В.Підмогильного „Місто” і Гі де Мопассана „Любий Друг”; схарактеризувати специфіку антивоєнної романістики О.Гончара, Е.М.Ремарка і Е.Хемінгуея (твори на вибір).

Тема 6

Рецепція східних мотивів і образів в українській літературі доби романтизму

Романтичний орієнталізм як породження імперської політики, колонізаторського ставлення до азіатів, ворожого Іншого (англійська, французька та російська модель), сприйняття Азії як місця народження християнства, прабатьківщини європейців (Пра-Свого), центру духовності, ірраціоналізму та мудрості (німецька модель), але і зацікавлення Чужим (Східним) у контексті Свого (Історичного, Фольклорного) (українська і польська моделі). Образ Пограничного Східного у творах преромантиків і романтиків (Г. Квітка-Основ'яненка, П. Куліша, Ю. Федьковича, М. Костомарова, І. Воробкевича та ін.). Позитивне забарвлення образу Кавказького в поемі Т. Шевченка «Кавказ». Єгипет у поемі «Марія» Т. Шевченка і «Клеопатрі» І. Воробкевича.

Тема 7

Орієнтальні мотиви в українській літературі ХХ ст.

Завдання: опрацювати працю І. Папуші «Modus orientalis. Індійська література в рецепції Івана Франка».

Підготувати доповідь на одну із запропонованих тем з подальшою апробацією у фаховому виданні:

1. Українська література і античність: етапи дослідження.
2. Середньовічні та ренесансні образи й мотиви в українській літературі як об'єкти вивчення.
3. Дослідження української рецепції традиції бароко і класицизму
4. Просвітництво й українська література в колі наукових студій
5. Традиції західноєвропейського романтизму та реалізму у творах українських письменників
6. Дослідження освоєння і трансформації явищ західноєвропейської літератури кінця XIX – XX століття в українській літературі
7. Український варіант постмодерністського письма у контексті світової традиції
8. Своєрідність українського орієнталізму XX століття.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ АСПІРАНТІВ

Кількість балів	Критерії оцінювання
4-5	представлений матеріал повністю або на достатньому рівні розкриває тему, містить додаткові інформативні відомості або пояснення, оформлено за вимогами
2-3	є неточності у викладенні матеріалу, відсутня логічна послідовність, існують недоліки у оформленні
0-1	робота не відповідає вимогам, виконана за іншою темою; матеріал представлено частково, допущені фактичні помилки в змісті роботи

6.3. Форма проведення підсумкового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться у формі заліку з дисципліни «Науковий семінар «Українська література в контексті світової».

6.4. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стабальною шкалою	Значення оцінки
A	100–90 балів	Відмінно – відмінний рівень знань / умінь / навичок в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82–89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань / умінь / навичок в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75–81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань / умінь / навичок з незначною кількістю помилок
D	69–74 балів	Задовільно – посередній рівень знань / умінь / навичок із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60–68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань / умінь / навичок
F, FX	1–59 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним проходженням – досить низький рівень знань / умінь / навичок, що вимагає повторного проходження

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І АНТИЧНИЙ І БІБЛІЙНИЙ ІНТЕРТЕКСТ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ОСНОВНІ:

1. Наливайко Д. Стан і завдання українського порівняльного літературознавства // Урок української. 2000. № 11-12. С.55-58.
2. Наливайко Д. Сучасна літературна компаративістика: аспекти і тенденції // Слово і Час. 2007. № 5. С.28-30.
3. Літературна компаративістика. Вип.1 / НАН України. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка; Редкол.: Наливайко Д.С. (відп. ред.) та ін. К.: ПЦ «Фоліант», 2005. 363 с.
4. Літературна компаративістика. Вип.2 / НАН України. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка; Редкол.: Наливайко Д.С. (відп. ред.) та ін. К.: ПЦ «Фоліант», 2005. 365 с.
5. Силантьєва В.І. Художнє мислення перехідного часу (література та живопис): А.Чехов, І.Левітан, В.Серов, К.Коровін. Одеса: Астропринт, 2000. 352 с.

ДОДАТКОВІ:

1. Антофійчук В. Трансформація образу Іуди Іскаріота в українській літературі ХХ століття // Слово і час. 2001. №2. С. 52–58.
2. Антофійчук В. Євангельські образи в українській літературі 20 ст. Чернівці, 2001. 230 с.
3. Астаф'єв О., Пригодій С. Рецепція античності в українській літературі // Актуальні проблеми слов'янознавства. 2004. Ч. 1. С. 137 – 141.
4. Білецький О. Перекладна література в Україні. URL : <http://www.ukrlib.com.ua/books/printzip.php?id=6&bookid=0>
5. Білоусова Н. Біблійні сюжети в світовій художній культурі // Зарубіжна література. 2003. №1. С. 7-12.
6. Борецький Л. Порятунки всього людства від зла : біблійні образи в поезії Юрія Клена // Українська мова та література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2001. № 3. С. 63–69.
7. Гальчук О. «Не минає міт!.. : античний текст у поетичному просторі українського модернізму 1920-1930-х років». Чернівці : Книги-XXI, 2013. 551 с..
8. Горський В. С. Ідея наслідування Христа в давньоруській агіографії // Образ Христа в українській культурі. К.: Академія, 2003. С. 7-22.
9. Грабовська С. Біблія і українська література : читацька конференція // Українська література в загальноосвітній школі. 2010. №10. С. 34–38.
10. Гундорова Т. Феномен Стусового „жертвослова” // Стус як текст. Мельбурн: 1992. С. 3-29.
11. Дрозд Л. Сміслові наповнення образу Ісуса Христа в поетів "празької школи" // Дивослово. 2005. №8. С. 64-69.
12. Жовніренко Б. Образ Бога в творчості Івана Величковського і Василя Стуса / Жовніренко Б. // Слово і час. – 2000. – №6. – С. 21– 28.
13. Зелінська О. Звернення в барокових проповідях // Українська мова. 2007. №1. С. 65-74.
14. Іщенко Є. Віталізація смерті в поезії Василя Стуса // Слово і час. 2006. №11. С. 69-76.
15. Коломієць Л. Українські переклади з античних літератур: окремі видання та публікації в періодиці у 1920-30-ті роки. URL : [http://file:/Mikks_2014_47\(1\)_62.pdf](http://file:/Mikks_2014_47(1)_62.pdf)
16. Лановик З. Художня природа біблійних текстів // Зарубіжна література. 2006. №29. С. 18-21.
17. Ленська С. Образ Богородиці в українській поезії ХХ століття // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. 2010. №1. С.2-7.
18. Лучук Т. Гермес над криницею, або Українська античність. URL : http://www.lnu.edu.ua/faculty/inomov.new/Foreign_Philology/Foreign_Philology/Foreign_Philology_122/articles/53luchuk.pdf

19. Мариненко Ю.В. Біблійні образи в українській прозі 40-х років ХХ ст. // Слово і час. 2005. № 12. С. 3-13.
20. Москаленко М. Переклади з античних літератур у Західній Україні (фрагмент із нарису) // Коломієць Л.В. Український художній переклад та перекладачі 1920-30-х років: матеріали до курсу «Історія перекладу»: навчальний посібник. К., 2013. С. 44 – 46.
21. Паращук О. Клим Смолятич і П'єр Абеляр: заявлення авторської позиції чи протест проти авторитету Святого Письма // Слово і час. 2010. №9. С. 67-72.
22. Приліпко, І. Ремінісценції та алюзії у творах Валерія Шевчука // Слово і час. 2009. № 7. С. 33 – 37.
23. Рада І. Головна церква держави : собор як дзеркало духовного життя доби в літературі // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2001. №3. С.158-166.
24. Скорина Л. Біблія та українська література: (особливості вивчення теми) / Л Скорина // Українська мова та література. 2008. №33-34. С. 12-26.
25. Слоньовська О. Біблійні образи і сюжети в творчості Ліни Костенко // Українська література в загальноосвітній школі. 2010. № 5. С. 26.
26. Сулима В.І. Біблія і українська література. К., 1998. 400 с.
27. Сулима В. Біблійні концепти і проповідницька традиція української літератури : (на прикладі концепту води) // Слово і час. 2007. №12. С. 3-14.
28. Сулима В. Біблійні псалми // Дивослово. 1999. №7. С. 59-63.
29. Ушкалов Л. Григорій Сковорода: Семінарій. Харків : Майдан, 2004. 776 с
30. Шапошникова І. Біблійні образи в поезії М.Філянського // Вісник Запорізького державного педагогічного університету. 2001. №1. С. 1 – 4.
31. Шевчук Т. Григорій Сковорода і античність. Ізмаїл, 2012. 460 с.
32. Яковина О. Благовіщення та образ Богородиці в церковній традиції і в поемі Тараса Шевченка "Марія" // Слово і час : Науково-теоретичний журнал. 2010. № 3. С. 39-46
33. Яременко В. І. "Во іудеї во дні они...": біблійна та священна історія у творчості Тараса Шевченка за історіософським дискурсом // Український історичний журнал : Науковий журнал. 2014. № 2. С. 30 - 49.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

«ЗАХІДНИЙ» І «СХІДНИЙ» ТЕКСТ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ОСНОВНІ:

1. Андрусів С. Модус національної ідентичності. Львівський текст ХХ ст. Львів, 2000.
2. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред.. М.Зубрицької. Львів, 1996.
3. Будний В.В., Ільницький М.М. Порівняльне літературознавство : Підручник. К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. 430 с.
4. Гальчук О. Тексти по колу. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 262 с.
5. Грабович Г. До історії української літератури. К., 2003.
6. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці, 2001.
7. Література. Теорія. Методологія. К., 2006.
8. Літературознавча компаративістика: Навч. посібник / Терноп. держ. пед. ун-т ім. В.Гнатюка; Упоряд.: Р.Т.Гром'як, І.В.Папуша. Тернопіль, 2002. 334 с.
9. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика. К. : Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2006.

ДОДАТКОВІ:

1. Гурдуз А. Міфопоетична парадигма в українській та західноєвропейській "прозі про землю" кінця ХІХ - першої третини ХХ ст. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П.Могили, 2008. 216 с.
2. Папуша І. До методології літературознавчої компаративістики // Слово і Час. 2002. № 3. С.58-67.

3. Лімборський І.В. Європейське та українське Просвітництво: незавершений проект? Реінтерпретація канону: спроба компаративного аналізу літературних парадигм. Черкаси, 2006. 364 с.
4. Міжнаціональні горизонти і компаративістичний дискурс сучасних літературознавчих студій. Тернопіль: РВВ ТНПУ, 2005. 320 с.
5. Пригодій С. Типологія української та американської літератур на порубіжні XIX – XX ст.. – К., 2004. – Ч. 1; К., 2005. – Ч. 2.
6. Папуша І. До методології літературознавчої компаративістики // Слово і Час. – 2002. – № 3. – С.58 – 67.
7. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму: монографія. – Вид. 2-ге, доп. і переробл. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. – 392 с.
8. Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі кінця XIX – поч. XX ст. – Луцьк, 2006.
9. Радчук В. Глобалізація і переклад // Всесвіт. – 2002. – № 5-6. – С.127-136.
10. Саїд Д. Культура й імперіалізм. – К., 2007.
11. Саїд Д. Орієнталізм. – К., 2001.
12. Стріха М. Переклад як націєтворення // Зарубіжна література – 2003. – № 14. – С.13-14.
13. Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи [антологія]. – К., 2009.
14. Традиційні сюжети та образи: моногр. / автор проекту й упоряд.: А.Р.Волков. – Чернівці: Місто, 2004. – 442 с.
15. Турган О.Д. Українська література кінця XIX - початку XX ст. і античність: (Шляхи сприйняття і засвоєння) / НАН України. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка. – К., 1995. – 175 с.
16. Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті : В 5 т. / АН УкрРСР. Ін-т літ. ім. Т.Г.Шевченка. – К.: Наук. думка, 1987 – 1991.
17. Фрай Н. Архетипний аналіз: теорія мітів // Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / За ред. М.Зубрицької. – Львів: Літопис, 2002. – С.142-172.
18. Чижевський Д. Порівняльна істрія слов'янських літератур. – К., 2005. – 288 с.
19. Antologia zagranicznej Komparatystyki literackiej / Pod red. Janaszek-Ivanickovej. – Warszawa, 1997.

до робочої програми наукового семінару
«Українська література в контексті світової»
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

**Змістовий модуль 1.
Семінарське заняття №1.**

Рецепція античності Г. Сковородою

Форми художньої рецепції античного дискурсу у творчості Г. Сковороди. Античність у науковій (трактати, діалоги) спадщині філософа. Переспіви лірики Горация. Особливості перекодування образно-емоційних структур класичної літератури у творчості Г. Сковороди. Традиція античної байки у формування сквородинівської байки. Філософія «золотої середини» в поезії Г.Сковороди.

Література:

Ушкалов Л. Григорій Сковорода : Семінарій. Харків, 2004.

Семінарське заняття №2.

**«Енеїда» Вергілія і «Енеїда» І.Котляревського:
характер міжтекстового зв'язку**

Проблематика і політична тенденційність Вергілієвої «Енеїди» та «виклики» часу в поемі І.Котляревського.

Система образів поем (образ Енея і його роль у поемах; ідейно-художнє наповнення образів богів; зображення в поемах воїнської доблесті й вірності (Низ і Евріал). «Енеїда» Вергілія як історія давніх римлян. Поема І.Котляревського як енциклопедія життя українського суспільства.

Жанрово-стилістичні особливості поем Вергілія та І. Котляревського.

Література:

Горбань А. Алюзійний простір «Енеїди» І.Котляревського: колоніальний аспект. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/6903/1/Анфіса%20Горбань.PDF>

Гундорова Т. «Малоросійський маскарад»: колоніальний дискурс в «Енеїді» Котляревського і навколо неї // Українська мова та література. 2004. Число 25 – 28. С. 9 – 16.

Ткачук М. Творчість Івана Котляревського: антропологічний та естетичний дискурси: Суми: Вид-во СумДУ, 2009. 216 с.

Ткачук М. П. «Енеїда» І. Котляревського: до проблеми типології наратора // Вісник Черкаського ун-ту : [зб. наук. ст.]. Черкаси, 2003. С. 3 – 11.

Семінарське заняття №3-4.

Рецепція античності в літературі модернізму

Античність в естетичній і літературознавчій концепції неокласиків.

Перекладацька діяльність неокласиків як рецепція античної спадщини.

Античність як інтертекст лірики неокласиків: образ світу крізь призму античних образів; Антична парадигма ліричного героя неокласиків;

Концепція митця і мистецтва. Антична генеза жанрової природи лірики неокласиків.

Література.

Солодько П. Ремінісценції з грецької та латини в оригінальній поезії Миколи Зерова // Дивослово. 1994. № 12. С. 9 – 11.

Гальчук О.В. «...Не минає міт!..»: античний текст у просторі українського зрілого модернізму. Чернівці : Книги-XXI, 2013. 552 с.

Черевченко О. М. Античні та біблійні ремінісценції у поетичному дискурсі українських

неокласиків // Слово і час. 2004. № 8. С. 65 – 74.

Дунай П. Київські неокласики та їх лідер, поет Микола Зеров // Українська мова та література. 1997. №35. С. 13.

Семінарське заняття №5.

Тарас Шевченко і Біблія

До питання релігійного світогляду Т.Шевченка. Біблія в рецепції Т.Шевченка: тематичні й образні перегуки в прозі. Біблійні мотиви в ліриці: «Посланіє «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє»; поема «Марія»; «Псалми Давидові»; поема «Неофіти»; «Ісаія. Глава 35».

Образотворче осмислення Біблії Т.Шевченком.

Література:

Сулима В. Біблія і українська література : навч. посіб. К. : Освіта, 1998. 400 с.

Донцов Д. Вогонь з Холодного яру // Дивослово.- №3. 1994. С. 212.

Коцюбинська М. Х. Етюди про поезику Шевченка. К., 1994. 125 с.

Лепкий Б. Про життя і творчість Т.Г. Шевченка. К., 1994. С.125 – 134.

Семінарське заняття №6-7.

Біблійний інтертекст в ліриці Євгена Маланюка

Концепт Бог у системі художньої свідомості Є.Маланюка.

Релігієсофські мотиви поетичної творчості Є.Маланюка: Старозавітні мотиви в авторській рецепції образу України; Образ поета-месії. Мотив покари крізь призму біблійної образності.

Література:

Куценко Л. Куценко Л. Dominus Маланюк: тло і постать / Л. В. Куценко. — 2 . вид., доп. — К. : ВЦ «Просвіта», 2002. — 365 с.

Баган О. Релігійність у дзеркалі геокультурних візій Євгена Маланюка // Визвольний шлях. — 2007. — №7. — С.53-60.

Василишин І. Життя – смерть – безсмертя : екзистенціальний дискурс у філософії ліриці Є. Маланюка // Слово і час. — 2007. — №11. — С 3-13.

Неврлий М. Біблійні мотиви й еротика в модерній українській поезії // Слово і час. — 2000. — № 3. — С. 36-40.

Змістовий модуль 2.

Семінарське заняття №1.

Своєрідність художньої реалізації маркерів героїчного епосу доби

Середньовіччя у «Слові про похід Ігорів»

Проблема авторства. Тема та ідея. Провідні мотиви, характер конфлікту.

Реальність і фантастика. Специфіка вираження релігійних мотивів.

Епічний герой: образ мудрого правителя, ідеальний васал, бунтівний «барон» (князь). Особливості стилю. Питання жанрової природи творів. Характеристика героїчного епосу Зрілого Середньовіччя.

Література:

Білоус П. «Слова о полку Ігоревім»: казка зі щасливим кінцем? // Українська мова й література в середніх школах, ліцеях, гімназіях та колегіумах. 2002. №4. С. 66 – 72.

Качуровський І. «Пісня про Роланда» в українському перекладі Василя Щурата // Всесвіт. 1994. № 9.

Семінарське заняття №2.

Національний варіант сатиричної та інтелектуальної драми

(на матеріалі комедій «Мартин Боруля» І.Карпенко-Карого і «Мина Мазайло» М.Куліша)

Діалог комедій Ж.Б.Мольєра «Міщанин-шляхтич» і «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого.

Міщани і міщанство як проблематика комедії і «Мина Мазайло» М. Куліша. Основа конфліктів, їх типологія (соціальні, політичні, любовні, моральні). Проблемні комплекси п'єс: корекція часу і простору.

Історичний колорит комедій Мольєра, Карпенка-Карого і Куліша. Подібність і відмінність сюжетних ліній. Специфіка засобів комічного в аналізованих творах.

Література:

Ганіч Н. Герої Мольєра, Куліша та Карпенко-Карого – носії однієї пристрасті: за п'єсами «Міщанин-шляхтич», «Мина Мазайло», «Мартин Боруля» // Зарубіжна література. 2007. число 45. С. 13–16.

Фурсова Л. Мистецькі паралелі: Ж. Б. Мольєр «Міщанин-шляхтич», І. Карпенко-Кариий «Мартин Боруля»: компаративний ідейно-тематичний аналіз // Зарубіжна література в навчальних закладах. 2004. №4. С. 16–20 .

Шухорова А. Традиція Мольєра в українській літературі «Мартин Боруля» І. Карпенко-Карого та «Мина Мазайло» М. Куліша // Зарубіжна література. 2001. число 43 С. 11.

Семінарське заняття №3.

Рецепція англійської романтичної традиції П. Кулішем

Байронізм як вияв ідеології і художньої практики романтизму. Байронічні мотиви та образи у творчості П. Куліша як наукова проблема. Генеза зацікавлення письменника спадщиною англійського поета, форми та засоби художнього функціонування байронічних елементів у поемі «Україна», романі «Исправницкая дочка», ліро-епічних поемах «Магомет і Хадиза», «Маруся Богуславка»; їхнє значення для розвитку українського письменства.

Українські рецепції творчості Вальтера Скотта. Особливості використання П.Кулішем вальтер-скоттівської моделі історичного роману: інтерес до переламних моментів історії, характерний конфлікт; співвідношення історичної і художньої правди; переплетення історичної і особистісної теми як основа сюжетного руху. «Чорна рада» : українська історія очима «культурника» Куліша.

Література:

Петриченко Г. Особливості використання вальтер-скоттівської моделі у творчості Пантелеймона Куліша та Миколи Гоголя. URL : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/paukraci/philology/2012/193-181-19.pdf>

Попадинець О. Вальтер Скотт в українських перекладах та критиці. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/30981/44-Popadynets.pdf?sequence=1>

Семінарське заняття №4-5.

**Західний інтертекст української прози і лірики першої половини ХХ.
(на матеріалі творчості В. Підмогильного і Юрія Клена)**

Питання жанру роману і традиції роману кар'єри у світовій літературі (Бальзак, Стендаль, Мопассан). Проблема «місто і село» як традиційна для української літератури тема й образ завойовника у романі. Тема взаємостосунків мужчини і жінки у романі. Доля митця і образ Радченка.

Типи інтертекстуальності в поемі Юрія Клена. Трансформація біблійних та античних мотивів. Рецепція традицій Данте. Фаустіанські мотиви в поемі. Автобіографічні мотиви поеми.

Семінарське заняття №6.

Наукове і художнє осмислення Сходу А. Кримським

Праці А. Кримського з історії та культури арабських країн, Ірану, Туреччини («Історія мусульманства», «Історія арабів і арабської літератури», «Історія Персії та її письменства», «Історія Туреччини та її письменства» та ін.).

Переклади А. Кримського. Збірки ліричних творів «Пальмове гілля. Екзотичні поезії»: «Заспів», «В горах Ліванських», цикл віршів «Самотою на чужині», «Нечестиве кохання», «Кохання по-людському», «Передсмертні мелодії». Східні мотиви прози А. Кримського («Бейрутські оповідання», роман «Андрій Лаговський»).

Література

Павличко С. Націоналізм, сексуальність, орієнталізм: Складний світ Агатангела Кримського. К., 2000.

Шокало О. Агатангел Кримський – дослідник і перекладач Гафіза Ширазького (освоєння феномену суфізму на українському ґрунті) // Східний світ. 2005. № 1. С. 142 – 150.

Гаринець М. Поетична флористика А. Кримського. URL : <http://ukr-kult-vs.z.kpi.ua/2UK/paper/view/4718>

Семінарське заняття №7.

Східні мотиви у творчості Ліни Костенко

Реалізації мотивів східної філософії та семантичні перетворення її традиційних образів у ліриці Ліни Костенко. Дослідження інтертексту поезії Ліни Костенко (Л. Ставицька, О. Зінченко, Т. Коляда, Л. Краснова, В. Шелест, Т. Салига, Н. Онишак, В. Саєнко, І. Пономаренко, С. Антонішин, І. Литвінова).

Рецепція східної філософії (сукупність філософських учень, які виникли переважно в Стародавній Індії та Стародавньому Китаї і розвивалися до ХІХ ст. практично незалежно від європейської філософії.) у творчості Ліни Костенко.

Мотив єдності, цілісності. Розробка мотиву безкінечність і безначальність буття в образі колеса Сансари. Тематичні групи «природа» і «людина» в оприявлені східної тематики лірики Ліни Костенко як реалізація ідеї східної філософії божественного походження життя. Мотив сьомого неба («Тінь Сізіфа»). Жанр вірша-медитації. Образ Шиви як проекція образу коханого.

Література

Литвінова І. Рецепція східних культур у сучасній українській культурі (на матеріалі поезії Ліни Костенко) // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. 2014. №4. С. 206 – 210.